

Nr 56.

Ankom till riksdagens kansli den 27 maj 1944 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om anslag till Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap för verkställande av en utredning rörande bättre försörjningsmöjligheter vid jordbruket i Bohuslän.

(2:a avd.)

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I: 32 av herr *Mattsson m. fl.* och II: 80 av herr *Johansson* i Torp *m. fl.*, har hemställts, att riksdagen måtte bevilja 25 000 kronor till Göteborgs och Bohus läns hushållningssällskap för att i samarbete med Bohusläns företagarförening och i enlighet med de direktiv, som Kungl. Maj:t må besluta, verkställa utredning om möjligheten av att genom grönsaksodling eller liknande produktion öka avkastningen vid särskilt småbruket i Bohuslän.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för detta yrkande hänvisas till motionerna.

Utskottet har i vederbörlig ordning införskaffat utlåtanden i ärendet av länsstyrelsen, lantbruksstyrelsen och egnahemsstyrelsen.

Länsstyrelsen har på det livligaste tillstyrkt bifall till motionerna samt anført följande:

Vad motionärerna anført rörande jordbruks- och befolkningsförhållandena i Bohuslän ger en riktig bild av läget. Enligt länsstyrelsens mening ha motionärerna också riktigt bedömt frågan om sättet för åstadkommande av bättre lönsamhet för de bohuslänska småbruket. Länet's hushållningssällskap har under senaste tiden starkt intresserat sig just för den fältmässiga grönsaksodlingens framtida möjligheter i Bohuslän. De förberedande undersökningar som gjorts utvisa klart, att synnerligen stora naturliga förutsättningar där föreligga för en lönande fältmässig grönsaksodling. Att de små jordbruket i största möjliga utsträckning inriktas på dylik odling, är av både ekonomiska och sociala skäl ett mycket viktigt intresse.

Avsättningsfrågan underlättas genom den betydande konservindustrin i länet. Men även för konsumtion i färskt tillstånd bör avsättning, särskilt av mera tidiga köksväxter, kunna åstadkommas. En ändamålsenlig försäljningsorganisation är dock för ändamålet nödvändig, och en vaken konsulentverksamhet, som kan hjälpa småbrukarna till rätta med odlings- och avsättningsproblemen, är en ofrånkomlig förutsättning för att grönsaksodlingen skall kunna vinna den betydelse för Bohuslän, som den bör äga.

Ett sådant anslag, som i motionerna begärts, skulle i hög grad underlätta de åtgärder, som krävas för att giva den fältmässiga grönsaksodlingen i Bohuslän önskvärd bärkraft. Då de långvariga hemsökelse av arbetslöshet, som drabbat landskapet, givit ett särskilt eftertryck åt behovet av åtgärder för att bereda befolkningen där ökade utkomstmöjligheter, måste anslaget också betraktas såsom i hög grad berättigat, även om detsamma direkt endast kommer en viss landsända till godo.

Lantbruksstyrelsen har icke ansett sig böra tillstyrka bifall till motionerna samt anfört följande:

Bohuslän drabbades i särskilt hög grad av den allmänna krisen inom näringslivet under första delen av 1930-talet och statsmakterna ha därför vid olika tillfällen haft att taga ställning till åtgärder för åstadkommande av ökade arbetsmöjligheter inom länet. Bland de härvid företagna åtgärderna må i detta sammanhang endast erinras om att under en följd av år ett särskilt anslag utgick för befrämjande av hemslöjden inom Bohuslän.

I förevarande motioner riktas uppmärksamheten på de möjligheter till förbättring av småbrukets villkor, som en intensivisering av växtodlingen vid nämnda brukningsdelar genom ökad grönsaksodling eller liknande produktion skulle medföra. Den begärda utredningen beträffande bättre försörjningsmöjligheter vid jordbruket i Bohuslän borde enligt motionärernas mening även inbegripa jord- och klimatundersökningar för att i görligaste mån få klarlagt, vilka områden i länet, som mest lämpade sig för produktion av frukt eller grönsaker och eventuellt andra produkter.

Spörsmålet om anordnande av undersökningar rörande jordbruksproduktionens förutsättningar och lämpliga inriktning inom olika delar av vårt land har nyligen tagits upp till behandling inom 1942 års jordbrukskommitté, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 17 december 1943 erhöll bemyndigande att försöksvis verkställa så kallad regional jordbruksplanering inom vissa områden av landet. Avsikten är att härvid upprätta produktionsplaner för typiska brukningsdelar inom smärre naturliga jordbruksområden. Då de problem, som föreligga vid olika jordbruk inom samma område, i mycket äro likartade, torde en dylik planering hava förutsättningar att bilda grundval för den rådgivande verksamheten bland jordbrukarna inom området med avseende å ändamålsenliga driftsanläggningar och lämpliga förbättringsåtgärder.

Den av motionärerna ifrågasatta utredningen synes kunna ingå såsom ett led i den av 1942 års jordbrukskommitté ifrågasatta framtida regionala jordbruksplaneringen. Huruvida och i vad mån en allmän sådan planering bör komma till stånd i vårt land, synes emellertid bliva beroende på de erfarenheter, som kunna vinnas vid ovannämnda försöksvis anordnade regionala jordbruksplanering, och resultaten av denna torde därför böra avvaktas, innan ytterligare undersökningar av ifrågavarande slag igångsättas.

Tilläggas må, att de lokala problem, om vilka fråga är, lämpligen synas böra upptagas till utredning av vederbörande landsting och hushållningssällskap, eventuellt under länsstyrelsens ledning. Endast under den förutsättningen att utredningsarbetet blir av den omfattning att detsamma ej synes böra bekostas av lokalt anvisade medel torde det böra bliva en statsmakternas angelägenhet att ekonomiskt understödja utredningsarbetet.

Egnahemsstyrelsen anser, att sådana särskilda skäl för motionärernas förslag knappast äro för handen, att förslagen kunna av styrelsen tillstyrkas. I övrigt har egnahemsstyrelsen anfört i huvudsak följande:

Vad först beträffar utflyttningen från landsbygden må framhållas, att detta är ett problem som gör sig minst lika starkt gällande för vissa andra områden av vårt land som för Bohuslän, vilket framgår vid en jämförelse mellan 1930 och 1940 års folkräkningar. Där man icke genom intensivare odling eller genom upptagande av hantverk eller småindustri vid sidan av jordbruket kan förbättra småbrukets utkomstmöjligheter, torde heller ingenting annat återstå än att i samma mån som utflyttningen från jordbruket försiggår sammanlagga de ofullständiga brukningsdelarna, för att på så sätt skapa bärkraftiga jordbruk och därmed sådana ekonomiska villkor, att den då befintliga jordbruksbefolkningen är villig kvarstanna vid jordbruket.

För vissa delar av Bohuslän torde emellertid goda möjligheter finnas för en ökad fruktodling. Måhända skulle även odling av vissa slag av grönsaker för konservindustrien kunna upptagas. För odling av de vanliga grönsaker och rotsakerna torde med undantag för trakten närmast Göteborg förutsättningarna i Bohuslän icke vara större än för många andra områden i landet. Odling av sådana grönsaker har under de sista åren tagits upp i fältmässig stor skala särskilt i Skåne.

Emellertid synes igångsättande av fruktodling och vissa specialodlingar av grönsaker icke behöva göras beroende av någon särskild utredning. Det torde i stället böra ankomma på hushållningssällskapet och företagarföreningen att söka väcka intresse härför, där betingelser förefinnas, och därefter söka få till stånd sådan odling. Erfarenheten visar, att den företagsamhet, som tillkommer på sådant sätt, blir den mest bärkraftiga. Exempel härpå äro de välkända fruktodlingarna i Vånga och Kivik i Kristianstads län samt lökodlingen på Öland, för att endast nämna några.

I motionerna föreslås vissa åtgärder för att upphjälpa driftsresultaten på småbruken i Göteborgs och Bohus län. I ett tidigare denna dag avgivet utlåtande, nr 55, har utskottet i anledning av två andra motioner förordat en utredning rörande möjligheterna att genom arealkompletteringar och andra åtgärder stärka produktionsbetingelserna på bland annat de ofullständiga brukningsdelarna inom landet i dess helhet. Då utskottet utgår från att vid nämnda utredning jämväl de i förevarande motioner anförda synpunkterna komma att bli föremål för överväganden, synes någon riksdagens åtgärd i anslutning till motionerna icke erforderlig.

Utskottet.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att de likalydande motionerna I: 32 och II: 80 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 25 maj 1944.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Carl Edmund Eriksson, Gabrielsson, Alfred Andersson, Jacob Hansson, Näslund, Anderberg* och *Bondeson*; samt

från andra kammaren: herrar *Andersson* i Löbbo, *Ericsson* i Sörsjön, *Mäler, Lundbom, Pettersson* i Rosta, *Svensson* i Ljungskile, *Jonsson* i Fjäle och *Larsson* i Karlstad.

Reservation

av herr *Svensson* i Ljungskile, vilken ansett att utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

»I motionerna föreslås vissa åtgärder för att upphjälpa driftsresultaten på småbruken i Bohuslän. De frågor som därvid föras på tal äro delvis av djupgående principiell innebörd. Då utskottet i ett tidigare denna dag avgivet utlåtande nr 55 förordat en utredning rörande möjligheterna att genom en arealkomplettering m. m. stärka produktionsbetingelserna vid de ofullständiga jordbruken inom landet i dess helhet, utgår utskottet ifrån att de allmänna jordbrukspolitiska synpunkter som framförts i denna motion också tagas under övervägande vid ifrågavarande utredning.

Detta bör emellertid inte utgöra något hinder för en lokal utredning, som tar sikte på att undersöka i vad mån vissa specialodlingar lämpligen kunna utökas utan att den allmänna utredningen föregripes. Vissa delar av Bohuslän hör till landets mest utpräglade småbruksdistrikt. Klimat och jordmån äro i dessa distrikt synnerligen gynnsamma.

Med hänsyn härtill vill utskottet förorda, att ett anslag lämnas till en lokalt utförd och förutsättningslös utredning om möjligheterna att bereda det mindre jordbruket i Bohuslän ökade inkomster genom lämpliga specialodlingar.

Under åberopande av det ovan anförda hemställer utskottet,

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 32 och II: 80 måtte bevilja Göteborgs och Bohusläns hus-hållningssällskap ett anslag av 25 000 kronor.»